

Fact Sheet

เชื้อนิปาห์ไวรัส (Nipah Virus)

เชื้อก่อโรค: เชื้อนิปาห์ไวรัส (Nipah virus) จัดอยู่ใน Family *paramyxoviridae* , Genus *Henipavirus* มีลักษณะคล้ายกับเฮนดราไวรัส (Hendra virus) เป็นสาเหตุของการเกิดโรคไข้สมองอักเสบนิปาห์ (Encephalitis nipah virus) ซึ่งเป็นโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน โดยมีสุกรเป็นแหล่งเพาะโรค และมีค้างคาวเป็นแหล่งรังโรค

การติดต่อและการระบาด : นิปาห์ไวรัส ก่อให้เกิดโรคได้ทั้งในคนและในสัตว์ โดยการสัมผัสสารคัดหลั่ง เช่น น้ำลาย ปัสสาวะ ของสัตว์ที่เป็นโรค พบการระบาดครั้งแรกในประเทศมาเลเซีย ในปี พ.ศ. 2541-2542 ยังไม่มีรายงานการระบาดในประเทศไทย

ระยะฟักตัว : โดยเฉลี่ยประมาณ 1-2 สัปดาห์

อาการของโรคในผู้ป่วย : อาการในผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นอาการของโรคไข้สมองอักเสบ อาการเริ่มด้วยไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ บางรายอาจมีอาการทางระบบทางเดินหายใจร่วมด้วย ตามด้วยอาการซึม สับสน ชัก โคม่า และเสียชีวิต ซึ่งอัตราการป่วยตายด้วยโรคไข้สมองอักเสบนิปาห์ในคนประมาณร้อยละ 40

การรักษา : ปัจจุบันยังไม่มียาหรือวัคซีนที่ใช้ในการรักษาการติดเชื้อนิปาห์ไวรัสในคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รักษาตามอาการ การใช้ยาด้านไวรัส Ribavirin ในผู้ป่วยที่ติดเชื้อนิปาห์ไวรัส สามารถลดความรุนแรงของโรคได้

การควบคุมและป้องกันโรค :

ให้ใช้มาตรการป้องกันการติดเชื้อโดยใช้หลักสุขาภิบาลทั่วไป โดยเน้นที่การล้างมือทุกครั้งด้วยสบู่ เมื่อสัมผัสกับสัตว์ เนื้อสัตว์ ซากสัตว์ และห้ามรับประทานเนื้อสัตว์ดิบๆ สุกๆ ชำระล้างเครื่องใช้ต่างๆ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ เช่น คลอรีน ไอโอดีน เดททอล เป็นต้น ถ้าพบสัตว์ป่วยด้วยกลุ่มอาการไข้สมองอักเสบให้ทำลายสัตว์ป่วย หรือสัตว์ร่วมฝูง แล้วทำลายซากโดยการเผาทำลายหรือฝัง ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์จากจุดเกิดโรคในรัศมี 2 กิโลเมตร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข มีความพร้อมในการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการดังนี้

การตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ : ทำได้ 2 วิธี คือ

1. วิธีทาง **Serology** ด้วยเทคนิค **ELISA** : สามารถปฏิบัติการได้ในห้องปฏิบัติการระดับ 2

1.1 ELISA IgM : ตรวจหาแอนติบอดีชนิด IgM เพื่อบ่งชี้ภาวะการติดเชื้อ

1.2 ELISA IgG : ตรวจหาแอนติบอดีชนิด IgG เพื่อค้ร踪รอยการติดเชื้อมาก่อน

วิธีการเก็บตัวอย่างส่งตรวจดังนี้

- เจาะเลือดจากผู้ป่วยประมาณ 3-5 มิลลิลิตร ทิ้งให้เลือดแข็งตัวที่อุณหภูมิห้อง ดูดน้ำเหลืองที่แยกตัวออกจากลิ่มเลือดไม่น้อยกว่า 100 ไมโครลิตร หรือปั่นตะกอนเม็ดเลือดเก็บส่วนน้ำเหลืองนำไปทดสอบทันที หรือเก็บที่ 2-8°C ได้ไม่เกิน 3 วัน หากนานกว่านั้นให้เก็บแช่แข็งไว้ที่ -20°C
- เจาะน้ำไขสันหลังปริมาตรไม่น้อยกว่า 100 ไมโครลิตร

2. วิธีทาง Molecular ด้วยเทคนิค RT-PCR และ Real Time PCR : สามารถปฏิบัติการได้ในห้องปฏิบัติการ ระดับ 2 และระดับ 3

วิธีการเก็บตัวอย่างส่งตรวจดังนี้

- เก็บตัวอย่างชิ้นเนื้อ เช่น สมอ ปอด ไต ม้าม แขนใน normal saline
- เก็บตัวอย่างน้ำลายไม่น้อยกว่า 2 มิลลิลิตร
- เก็บตัวอย่างปัสสาวะไม่น้อยกว่า 20 มิลลิลิตร
- เก็บตัวอย่าง Throat swab หรือ Nasal swab ใน VTM 2 มิลลิลิตร
- เก็บตัวอย่างน้ำไขสันหลังปริมาตรไม่น้อยกว่า 300 ไมโครลิตร

ข้อจำกัดในการเก็บตัวอย่าง : ควรเก็บตัวอย่างส่งตรวจ 2 ชนิดตัวอย่างขึ้นไป

การส่งสิ่งส่งตรวจและข้อควรระวัง

ตัวอย่างที่ส่งตรวจต้องติดฉลาก ชื่อ นามสกุล ผู้ป่วย ชนิดของสิ่งส่งตรวจ วันที่เก็บตัวอย่าง ให้ชัดเจน นำหลอดตัวอย่างบรรจุในถุงพลาสติกกันน้ำ มัดถุงให้แน่น ใส่ในภาชนะเก็บความเย็นที่บรรจุน้ำแข็ง รีบนำส่งห้องปฏิบัติการทันที พร้อมแบบนำส่งตัวอย่าง ซึ่งได้กรอกประวัติ อาการและรายละเอียดอื่นๆ ครบถ้วน ถ้าไม่สามารถนำส่งได้ทันทีให้เก็บไว้ในตู้เย็นอุณหภูมิไม่เกิน 2-8 °C ไม่เกิน 3 วัน ถ้านานกว่านั้นควรเก็บไว้ที่ -20 °C

วัน เวลา ทำการตรวจ วันทำการ จันทร์ ถึง ศุกร์ เวลาราชการ 08.30 น. ถึง 16.30 น.

สิ่งรบกวนต่อการวิเคราะห์

- ตัวอย่างที่มีการปนเปื้อนหรือไม่ได้เก็บตามวิธีไรเชื้อ
- ซีรัมที่มีการแตกของเม็ดเลือดแดงมาก

เอกสารอ้างอิง

1. <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs262/en/print.html> :
(World Health Organization Fact sheet No262. Revised September 2001)
2. Hendra Virus Disease & Nipah Virus Encephalitis : CDC Fact Sheet
3. <http://www.cueid.org/content/view/47/40/>
4. <http://www.cidrap.umn.edu/cidrap/content/biosecurity/ag-biosec/anim-disease/nipah.html>
5. Daniels, P., Ksiazek, T. and Eaton, B. 2001a. Laboratory diagnosis of Nipah and Hendra virus infections. Microbes and Infection 3:289-295.
6. แนวทางการป้องกันควบคุมโรคติดต่ออุบัติใหม่ สำหรับบุคลากรสาธารณสุข.กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2551. หน้า 73-77.

ฝ่ายไวรัสระบบประสาทและระบบไหลเวียนโลหิต
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข